

RS Global
Journals

Scholarly Publisher
RS Global Sp. z O.O.
ISNI: 0000 0004 8495 2390

Dolna 17, Warsaw, Poland 00-773
Tel: +48 226 0 227 03
Email: editorial_office@rsglobal.pl

JOURNAL	International Journal of Innovative Technologies in Social Science
p-ISSN	2544-9338
e-ISSN	2544-9435
PUBLISHER	RS Global Sp. z O.O., Poland
ARTICLE TITLE	КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ
AUTHOR(S)	Чепурка Олег
ARTICLE INFO	Chepurka Oleg. (2021) Criteria, Indicators and Levels of Formation of Health-Preserving Competence of Future Physical Therapists. International Journal of Innovative Technologies in Social Science. 3(31). doi: 10.31435/rsglobal_ijitss/30092021/7684
DOI	https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30092021/7684
RECEIVED	05 August 2021
ACCEPTED	13 September 2021
PUBLISHED	16 September 2021
LICENSE	 This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License .

© The author(s) 2021. This publication is an open access article.

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTI ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ

*Чепурка Олег, Здобувач ступеня (PhD), кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету, Рівне, Україна,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3164-4832>*

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30092021/7684

ARTICLE INFO

Received 05 August 2021
Accepted 13 September 2021
Published 16 September 2021

KEYWORDS

criterion, indicator, health-preserving competence, bachelor of physical therapy, professional training in future physical therapists.

ABSTRACT

Designing a system of criteria, indicators and levels, that allows to make a complex assessment of qualitative and quantitative characteristics of the formation of health-preserving competence of future physical therapists in the process of professional disciplines studying, is aimed at solving the problem of quality of professional training implementation.

The purpose of the article is to design a system of criteria, indicators and levels of health-preserving competence of future physical therapists in the process of professional disciplines studying. The research methods were applied, such as: analysis and classification of approaches to the formation of criterion and indicator systems in pedagogical research; designing a system of criteria, indicators and levels of health-preserving competence of future physical therapists.

The criterion is considered as a characteristic on the basis of which the estimation of a level of formation of health-preserving competence of future physical therapists in the course of professional disciplines studying is carried out. Indicators forming the structure of each criterion are concretizing and diagnosing means of measuring the level of health-preserving competence of future physical therapists, which allow to characterize the quality or quantity of its particular components.

The essence and the content of axiological (value of health; motivation; awareness; professional interests), cognitive (terminological; knowledge; activity; creative), technological (diagnostic; clinical; out-of-clinical; communicative) and personal (empathy; tolerance; reflection, strategy) criteria and indicators of health-preserving competence of future physical therapists are substantiated, as well as basic, medium and high level of its formation.

It is concluded that presented system of criteria, indicators and levels allows to design a program of pedagogical experiment aimed at assessing the current level of health-preserving competence of future bachelors in physical therapy, as well as examining the impact of the process and peculiarities of professional disciplines studying on the level of health-preserving competence.

Citation: Chepurka Oleg. (2021) Criteria, Indicators and Levels of Formation of Health-Preserving Competence of Future Physical Therapists. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 3(31). doi: 10.31435/rsglobal_ijitss/30092021/7684

Copyright: © 2021 Chepurka Oleg. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Постановка проблеми дослідження. Проблема вивчення й оцінки рівня здоров'язбережувальної компетентності окремих категорій фахівців і населення загалом співвідноситься з потребою емпіричного моніторингу стану здоров'я людей та якості медичних, реабілітаційних, профілактичних послуг. Такий запит демонструє взаємозв'язок індивідуальних станів окремих індивідів та суспільства у цілому, що відображається на методиці проведення медико-соціальних досліджень оцінки здоров'я.

Відповідно до міжнародної практики Всесвітньої організації охорони здоров'я, в Україні у медико-соціальних дослідженнях розрізняють чотири рівні:

1) індивідуальне здоров'я окремої людини, під яким розуміється відсутність розладів і хвороб;

2) групове здоров'я певних соціальних і етнічних груп;

3) регіональне здоров'я населення визначених адміністративних регіонів;

4) громадське (популяційне) здоров'я як здоров'я популяції, суспільства загалом, який характеризується зниженням смертності, захворюваності та інвалідності (Ярошенко, 2017).

Вивчення сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін корелює з означеною методологією, оскільки передбачає два аспекти дослідження – індивідуальний як характеристику ставлення майбутніх бакалаврів до здоров'язбереження та його практик у приватному житті; та професійний як здатність фахово надавати послуги у сфері охорони здоров'я.

Для забезпечення можливості оцінки та опису сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін необхідно обґрунтувати систему критеріїв, показників і рівнів, які дозволять комплексно оцінити якісні і кількісні характеристики предмету пізнання.

Аналіз публікацій. У науковій педагогічній літературі критерії та показники як елементи експериментальної роботи охарактеризовано у працях з методології та методики досліджень (С. Е. Важинський і Т. І. Щербак (2016), С. У. Гончаренко (2010), А. Є. Конверський (2010), В. С. Курило і Є. М. Хриков (2013), В. Є. Юринець (2011) та ін.).

Методика експериментального дослідження процесу професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії розкрита у працях О. В. Базильчука (2019), Ю. М. Карпенко (2021), Ю. В. Копочинської (2021), Я. В. Суворової (2018) та інших.

Здоров'язбережувальна компетентність майбутніх бакалаврів з фізичної терапії ще не виступала об'єктом системних емпіричних чи експериментальних досліджень, тому дослідницький інструментарій вимірювання її рівня потребує проектування, обґрунтування та апробації. Відповідно, **завданням** нашої роботи є проектування системи критеріїв, показників і рівнів сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як критерій ми розглядаємо ознаку, на підставі якої здійснюється оцінка рівня сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін. О. Пометун (2004) наголошує, що критерії повинні відображати лише сталі, стійкі, характерні ознаки та якості предмету дослідження.

Показники, утворюючи структуру кожного критерію, є конкретизуючими та діагностуючими засобами вимірювання рівня здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів, які дозволяють охарактеризувати якість або кількість прояву її окремих компонентів.

Якісні показники фіксують наявність або відсутність певної ознаки (властивості, характеристики) у об'єкті пізнання; кількісні показники фіксують міру її прояву чи сформованості. Критерій виступає комплексним конструктом, що вміщує сукупність показників, які, у свою чергу, демонструють ступінь формування критерію. Такий взаємозв'язок є дуальним, оскільки вибір критерію детермінує систему показників, а вибір показника залежить від його можливості повно та об'єктивно характеризувати критерій (Пономаренко, 2020).

У сучасних експериментальних педагогічних дослідженнях автори по-різному підходять до вирішення проблеми побудови критеріїв і показників оцінювання якості педагогічних перетворень.

Найбільш поширеним підходом є співвіднесення критеріїв і показників із структурою досліджуваного педагогічного явища (процесу):

– мотиваційний, когнітивний, рефлексивний, професійний критерії готовності майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями (Долинний, 2018);

– мотиваційний, змістово-процесуальний, рефлексивний критерії оцінювання психологічної готовності магістрантів (Ржевський, 2012);

– мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, комунікативний та емоційно-емпатійний критерії сформованості професійної ідентичності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії (Копочинська, 2021).

Наступний підхід до формування системи експериментальних критеріїв і показників ґрунтується на проектуванні структури очікуваного результату від педагогічного впливу:

- професійно важливі знання; професійно важливі уміння; професійно важливі ціннісні орієнтації особистості; професійно важливі якості особистості (Пономаренко, 2020);
- рівень володіння фахівцями з фізичної терапії знаннями й компетентностями трьох галузей знань – фізичної культури, медицини, спеціальної (корекційної) педагогіки (Мухін, 2005);
- рівень сформованості загальних і професійних компетентностей майбутніх фахівців з фізичної терапії (науково-методичних, особистісних, медико-біологічних, реабілітаційних, терапевтичних, психолого-педагогічних) (Суворова, 2018).

Результати аналізу наявних підходів до побудови системи критеріїв у педагогічних дослідженнях дозволяють нам обрати перший підхід як більш універсальний. Відповідно попередньо вивченій та описаній нами структурі здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ми виділяємо аксіологічний, когнітивний, технологічний і особистісний критерій.

Аксіологічний критерій сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії співвідноситься з ціннісно-мотиваційним компонентом здоров'язбережувальної компетентності і характеризує рівень вмотивованості студентів на оволодіння професійною компетентністю загалом і здоров'язбережувальною компетентністю зокрема, ціннісне ставлення до здоров'я людини як індивідуальної та суспільної детермінанти якості життя, рівень сформованості професійних інтересів майбутніх фахівців.

Показники аксіологічного критерію:

- цінність здоров'я (усвідомлення цінності індивідуального та суспільного здоров'я, відображені у здоровому способі життя, поведінці, навчальній і професійній діяльності молоді);
- умотивованість (система внутрішніх свідомих мотивів вибору професії фахівця з фізичної терапії, здатність регулювати свою поведінку відповідно до професійної мотивації, спрямованість на формування професійної і здоров'язбережувальної компетентностей);
- усвідомленість (розуміння значення професії для забезпечення сталого суспільного розвитку, усвідомлення впливу професійної діяльності на здоров'я пацієнтів, свідоме й перетворююче ставлення до сильних і слабких сторін власної професійної підготовки; цілепокладання у професії);
- професійні інтереси (сформованість пізнавальних інтересів при вивченні фахових дисциплін; наявність бажання оволодіти професією, її методами і технологіями; зацікавленість у оволодінні здоров'язбережувальними технологіями).

Когнітивний критерій сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії відноситься до когнітивно-змістового компоненту здоров'язбережувальної компетентності та відображає рівень фахових знань і умінь майбутніх фахівців, рівень теоретичної підготовки і навчальної успішності майбутніх фахівців у процесі вивчення фахових дисциплін.

Показники когнітивного критерію:

- термінологічний (володіння поняттєвим апаратом і термінологією у сфері охорони здоров'я);
- знанневий (рівень навчальної успішності і якості знань з фахових дисциплін);
- діяльнісний (володіння здатностями до вирішення професійних завдань у процесі вивчення фахових дисциплін);
- творчий (критичність мислення, розвиненість творчості, здатність застосовувати набуті знання у нових ситуаціях).

Технологічний критерій сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії проектує діяльнісно-процесуальний компонент здоров'язбережувальної компетентності, розкриваючи сукупність компетентностей і здатностей студентів до вирішення професійних завдань.

Показники технологічного критерію:

- діагностичний показник відображає результативність діагностичної діяльності бакалаврів з фізичної терапії (здатність до комплексного обстеження пацієнтів, визначення показань і протипоказань, оцінки фізичного стану, формулювання висновку щодо фізичної терапії й реабілітації);

- клінічний показник розкриває володіння клінічними технологіями діяльності (обстеження, оцінювання, визначення діагнозу, складання прогнозу, реабілітаційне втручання);
- позаклінічний (участь у наукових дослідженнях, додаткових неформальних навчальних й тренінгових програмах, здатність до консультування, адміністрування, викладання);
- комунікаційний показник як вихідна умова комунікативної взаємодії з пацієнтами (проведення співбесід, консультацій, заохочення та імпаурмент пацієнта, пояснення завдань, навчання, виховання, соціально-просвітницька діяльність).

Особистісний критерій сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії корелює з рефлексивно-поведінковим компонентом здоров'язбережувальної компетентності, розкриваючи систему професійно значущих якостей особистості майбутніх терапевтів, адекватність та усвідомленість їх самооцінки рівня здоров'язбережувальної компетентності, готовність до її підвищення та бачення стратегії професійного розвитку та побудови траєкторії професійного зростання.

Показники особистісного критерію:

- емпатія (здатність до розуміння емоційного стану усіх учасників процесу фізичної реабілітації; здатність до співчуття, взаємодії, підтримки, активного слухання);
- толерантність (сформованість загальнолюдських гуманістичних цінностей студентів, розуміння та розділення концепції прав людини, толерантне ставлення до усіх можливих станів пацієнтів);
- рефлексія (усвідомлення рівня своєї здоров'язбережувальної компетентності, своїх сильних і слабких сторін у майбутній професійній діяльності, прагнення до опори на сильні сторони та поступовий розвиток слабких);
- стратегія (здатність планувати власний особистісний і професійний розвиток, будувати індивідуальну стратегію професійного зростання й реалізації, бачення стратегії професійної підготовки).

Означена система критеріїв і показників дозволяє спроектувати базовий, середній і високий рівні сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії залежно від характеру прояву кожного критерію і показника (див. табл. 1.).

Таблиця 1. Критерії, показники і рівні сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії

Критерії / Показники	Рівні		
	Базовий	Середній	Високий
1	2	3	4
Аксіологічний: - цінність здоров'я; - умотивованість; - усвідомленість; - професійні інтереси.	Відсутня свідомо мотивация до оволодіння професійною компетентністю, самореалізації у професій та формування здоров'язбережувальної компетентності; переважає споживацьке ставлення до здоров'я як індивідуальної і суспільної цінності	Мотивация до оволодіння професійною компетентністю, самореалізації у професій та формування здоров'язбережувальної компетентності є зовнішньою та залежить від обставин; здоров'я і гуманістичні цінності розглядаються з позицій відповідності власним цілям	Високий рівень вмотивованості до оволодіння професійною компетентністю, самореалізації у професій та формування здоров'язбережувальної компетентності; ставлення до здоров'я як до вихідної цінності, сформована система гуманістичних цінностей
Когнітивний: - термінологічний; - знаннєвий; - діяльнісний; - творчий.	Слабке володіння професійною термінологією; поверховість і не системність професійних знань; слабке володіння технологіями здоров'язбережувальної діяльності	Володіння професійною термінологією, знаннями і технологіями здоров'язбережувальної діяльності на достатньому рівні; відсутність професійної творчості	Високий і творчий рівень володіння професійною термінологією, знаннями, технологіями здоров'язбережувальної діяльності; здатність до професійної творчості;

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
Технологічний: – діагностичний; – клінічний; – позаклінічний; – комунікаційний.	Низький рівень володіння здоров'язбережувальними технологіями; відсутній інтерес до навчання новим методам професійної діяльності; не достатній рівень комунікативної компетентності	Середній рівень володіння здоров'язбережувальними технологіями; бажання до навчання новим методам професійної діяльності носить опосередкований характер; достатній рівень комунікативної компетентності	Високий рівень володіння здоров'язбережувальними технологіями; готовність до постійного навчання новим методам професійної діяльності; комунікативна компетентність
Особистісний: – емпатія; – толерантність; – рефлексія; – стратегія.	Оцінка рівня власної здоров'язбережувальної компетентності має завищений або занижений характер; відсутня потреба у побудові стратегії та траєкторії професійного розвитку; прояв професійно значущих якостей (емпатії, толерантності) є ситуативним	Адекватна самооцінка рівня власної здоров'язбережувальної компетентності; потреба в допомозі при побудові стратегії та траєкторії професійного розвитку; прояв професійно значущих якостей (емпатії, толерантності) є ситуативним	Адекватна самооцінка рівня власної здоров'язбережувальної компетентності; здатність будувати стратегію професійного вдосконалення; проявлені професійно значущі якості (емпатія, толерантність)

Висновки. Побудована система критеріїв, показників і рівнів дозволяє спроектувати програму педагогічного експерименту, спрямованого на оцінювання актуального рівня здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, а також вивчення впливу процесу та особливостей вивчення фахових дисциплін на рівень здоров'язбережувальної компетентності.

Застосування означених критеріїв, показників і рівнів вимагає формулювання вихідних засад експериментальної роботи щодо проведення подальшого дослідження. Ми поєднали їх із основними засадами формування громадського здоров'я в Україні, сформульованими А. О. Ярошенко (2017):

- здоров'я і його охорона є базовою людською цінністю та правом людини незалежно від будь-яких ознак (мови, релігії, етнічності, статі, соціального статусу, тощо);
- здоров'язбережувальна компетентність є системною характеристикою, що визначається не лише медичними послугами, але й соціальними детермінантами, психологічними станами, соціальною ситуацією, тощо і вимагає комплексного міждисциплінарного підходу до її вивчення;
- жодна людина незалежно від будь-яких соціальних умов не може бути позбавлена можливості реалізувати право на здоров'я;
- здоров'язбережувальна компетентність відображає взаємну відповідальність усіх стейкхолдерів професійної підготовки майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, включаючи відповідальність громад, спільнот, сімей і окремих людей;
- доказовість і доцільність є вихідними засадами доброї змісту здоров'язбережувальних технологій у процесі викладання фахових дисциплін.

Перспективи подальших досліджень. Застосування означених принципів, критеріїв, показників і рівнів створює основу для побудови програми педагогічного експерименту з дослідження сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базильчук, О. В. (2019). *Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів*. (Дис. д-ра пед. наук). Хмельницький: ХНУ, 2019. 600 с.
2. Важинський, С. Е., Щербак, Т. І. (2016). *Методика та організація наукових досліджень*: Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка. 260 с.
3. Гончаренко, С. У. (2010). *Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям*. Київ; Вінниця: ТОВ фірма «Планер». 308 с.
4. Долинний, Ю. О. (2018). Організація та методика проведення експериментальної роботи підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями. *Молодь і ринок*. №2 (157). С. 48–53.
5. Карпенко, Ю. М. (2021). *Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах*. (Автореф. канд.пед.н.). Суми: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2021. 20 с.
6. Конюсський, А. Є. (Ред.). (2010) *Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів*. Київ: Центр учбової літератури. 352 с.
7. Копочинська, Ю. В. (2021). *Теоретичні і методичні засади формування професійної ідентичності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в закладах вищої освіти*. (Дис. доктора пед. н.). Київ: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. 571 с.
8. Мухін, В. М. (2005). *Фізична реабілітація: навч. посіб.* Київ: Видавництво НУФВСУ «Олімпійська література». 470 с.
9. Пометун, О. (2004). *Теорія та практика послідовної реалізації компетентного підходу в досвіді зарубіжних країн. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. Київ: К.І.С. 112 с
10. Пономаренко, О. В. (2020). Сукупність критеріїв та показників готовності майбутніх магістрів психології до професійної діяльності в умовах неформальної освіти за її компонентами. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 24. Т. 2. С.99-104.
11. Ржевський, Г. (2012). Психологічна готовність магістрів до педагогічної діяльності. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. № 4 (84). С. 73–89.
12. Суворова, Я. В. (2018). Структура та зміст професійної компетентності майбутнього фахівця з фізичної терапії. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. №62. С.194–198.
13. Хриков, Є. М., Адаменко, О. В., Курило, В. С. та ін. (2013). *Методологічні засади педагогічного дослідження*. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». 248 с.
14. Юринець, В. Є. (2011). *Методологія наукових досліджень: навч. посібник*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 178 с.
15. Ярошенко, А. О. (Ред.). (2017). *Особливості надання медичних та соціальних послуг для вразливих категорій населення з використанням гендерно-чутливого підходу: навч. посіб.* Київ: МБФ «Альянс громадського здоров'я». 112 с.